

УДК:65.016:2

Ольга Сергіївна БАЛАБАШ

викладач кафедри менеджменту організацій та зовнішньоекономічної діяльності,
Одеський національний економічний університет, e-mail: kyshenya_olga@bk.ru

ФОРМАЛІЗАЦІЯ СКЛАДОВИХ МОНІТОРИНГУ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ ХЛІБОПРИЙМАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Балабаши, О. С. Формалізація складових моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств / Ольга Сергіївна Балабаши // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2016. – Вип. 1. – № 60. – С. 99–109.

Анотація. У статті визначено складові моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств (ХПП). Розглянуто процес моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств на узагальненому рівні за допомогою контекстної діаграми та деталізованому рівні за допомогою декомпозиційної діаграми, з детальним описом його стадій. Визначено «входи» та «виходи» процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП. Обґрунтовано доцільність проєкції результатів оцінки складових на кількісно-лінгвістичну шкалу Харінгтона. Адаптовано шкалу Харінгтона, розроблено модифіковані лінгвістичні оцінки рівнів складових стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств. Апробовано запропоновану методіку моніторингу стійкого розвитку ХПП на прикладі Кремидівської виробничої ділянки Одеського зернового терміналу ДПЗКУ.

Ключові слова: моніторинг; моніторинг стійкого розвитку; стійкий розвиток хлібоприймальних підприємств; складові моніторингу стійкого розвитку; процесна стійкість; конкурентна стійкість; фінансова стійкість; шкала Харінгтона; методіка моніторингу стійкого розвитку; метод попарних порівнянь; контекстна діаграма; декомпозиційна діаграма.

Ольга Сергеевна БАЛАБАШ

преподаватель кафедры менеджмента организаций и внешнеэкономической деятельности,
Одесский национальный экономический университет, e-mail: kyshenya_olga@bk.ru

ФОРМАЛИЗАЦИЯ СОСТАВЛЯЮЩИХ МОНИТОРИНГА УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ХЛЕБОПРИЕМНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Балабаши, О. С. Формализация составляющих мониторинга устойчивого развития хлебоприемных предприятий / Ольга Сергеевна Балабаши // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов; под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. (ISSN 2313-4569). – Одесса: Одесский национальный экономический университет. – 2016. – Вып. 1. – № 60. – С. 99–109.

Аннотация. В статье определены составляющие мониторинга устойчивого развития хлебоприемных предприятий (ХПП). Рассмотрен процесс мониторинга устойчивого развития хлебоприемных предприятий на общем уровне с помощью контекстной диаграммы и детализированном уровне с помощью декомпозиционной диаграммы, с подробным описанием его стадий. Определены «входы» и «выходы» процесса мониторинга устойчивого развития ХПП. Обоснована целесообразность проекции результатов оценки составляющих на количественно-лингвистическую шкалу Харрингтона. Адаптирована шкала Харрингтона, разработаны модифицированные лингвистические оценки уровней составляющих устойчивого развития хлебоприемных предприятий. Апробирована предложенная методика мониторинга устойчивого развития ХПП на примере Кремидовского производственного участка Одесского зернового терминала ГПЗКУ.

Ключевые слова: мониторинг; мониторинг устойчивого развития; устойчивое развитие хлебоприемных предприятий; составляющие мониторинга устойчивого развития; процессная устойчивость; конкурентная устойчивость; финансовая устойчивость; шкала Харрингтона; методика мониторинга устойчивого развития; метод парных сравнений; контекстная диаграмма; декомпозиционная диаграмма.

Olga BALABASH

Lecturer of Management of Organizations and Foreign Economic Activity Department,
Odessa National Economic University, e-mail: kyshenya_olga@bk.ru

THE FORMALIZATION OF CEREAL RECEIVING ENTERPRISES SUSTAINABLE DEVELOPMENT MONITORING COMPONENTS

Balabash, O. (2016), *The formalization of the cereal receiving enterprises sustainable development monitoring components*. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Formalizatsiia skladovykh monitorynhu stikoho rozvytku khlibopryimalnykh pidpriemstv; za red.: M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], *Socio-economic research bulletin; Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen'* (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, Issue 1, No. 60, pp. 99–109.

Abstract. The article defines the cereal receiving enterprises sustainable development monitoring components. The process of the cereal receiving enterprises sustainable development monitoring on the aggregate level using context diagrams and on the detailed level using decomposition diagrams with a detailed description of its stages is considered. The «inputs» and «outputs» of the process of the cereal receiving enterprises sustainable development monitoring are defined. The expediency of projection of evaluation results on the verbal-numerical scale of J. Harington is substantiated. The scale of J. Harington is adapted, the modified linguistic evaluation of cereal receiving enterprises sustainable development components levels is worked out. The proposed methods of the cereal receiving enterprises sustainable development monitoring are tested on the example of Kremydivska manufacturing site of Odessa grain terminal DPZKU.

Keywords: monitoring; monitoring of sustainable development; sustainable development of primary elevators; monitoring components of sustainable development; process stability; competitive strength; financial stability; the scale of J. Harington; methods of monitoring of sustainable development; method of pairwise comparisons; contextual diagram; decomposition chart.

JEL classification: O100

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливою стадією процесу управління стійким розвитком хлібоприймальних підприємств є його моніторинг. Якщо розглядати моніторинг стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств як процес безперервного, систематичного збору інформації, щодо стану складових стійкого розвитку підприємства, то для розкриття його змісту саме як процесу, важливим буде розглянути його як послідовність взаємопов'язаних операцій. При цьому відображення складових моніторингу стійкого розвитку дозволить визначити вплив чинників розвитку хлібоприймальних підприємств на їх стійкість позиції на ринку.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Доволі вагомими розробками у вирішенні проблем щодо впровадження моніторингу на підприємствах розглядаються в наукових працях: І. А. Бланка, Є. М. Комісаренко, В. О. Василенко, Б. Г. Литвака, Т. А. Бурової, Л. Ф. Іщенко, В. М. Халіна, Т. С. Максимової. Особливості моніторингу стійкого розвитку розкрито в роботах: Л. Г. Мельника, Н. А. Хомяченкової, Є. М. Комісаренко та ін.

Зазначені автори ґрунтовно опрацювали та детально описали у своїх роботах понятійний апарат, основні завдання моніторингу, зокрема, стійкого розвитку підприємств з урахуванням певних чинників та практичного досвіду. Попри це, проведений комплексний аналіз наукових джерел, доводить існування ще багатьох проблем, зокрема, безсистемності в обґрунтуванні складових моніторингу на підприємствах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на доволі повне та послідовне опрацювання вищезазначеної теми, варто відмітити, що доцільність розгляду моніторингу стійкого розвитку як процесу, та прийняття складових моніторингу для оцінки рівня стійкого розвитку хлібоприймальних підприємства є недостатньо обґрунтованими. Це спонукає до пошуку альтернативних методів, які б сприяли вирішенню питання щодо формалізації складових моніторингу стійкого розвитку, зокрема, на хлібоприймальних підприємствах України.

Постановка завдання. Метою статті є: представлення і дослідження складових моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств шляхом розгляду його як процесу, який є послідовністю взаємопов'язаних операцій, – окремих однорідних частин процесу, котрі характеризуються незмінними складовими; розробка практичних

рекомендацій стосовно моніторингу стійкого розвитку на прикладі реального хлібоприймального підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для формалізації процесу моніторингу стійкого розвитку хлібоприймального підприємства (ХПП) застосовуємо методологію структурного аналізу IDEF0 [1, с.186], основним призначенням якої є наочне представлення їх у вигляді послідовності стадій. Цей метод передбачає побудову різних діаграм, які в комплексі, дозволять сформуванню погодженої моделі досліджуваного процесу.

Сформоване уявлення про процес моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств на узагальненому рівні дозволить передати контекстна діаграма, представлена на рис. 1.

Рис. 1. Контекстна діаграма процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП (складено автором)

У якості «входів» процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП (стрілка зліва), доцільно відобразити об'єкти моніторингу стійкого розвитку ХПП. Відповідно «виходами» процесу моніторингу (стрілка справа) є інформація щодо стану об'єктів моніторингу, тобто складових стійкого розвитку та визначений на її основі рівень стійкого розвитку підприємства. Загальна координація стадій процесу здійснюється відповідно до методичних основ визначеного підходу до моніторингу стійкого розвитку підприємства (стрілка зверху). У якості ресурсу, що забезпечує належне виконання процесу і є необхідним для перетворення «входів» бізнес-процесів у бажаний результат «вихід» (стрілка знизу), виступає інформація про внутрішнє та зовнішнє середовище функціонування хлібоприймального підприємства.

Після узагальненого відображення процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП є доцільною його деталізація з представленням у вигляді послідовності стадій, що його складають.

Процес моніторингу стійкого розвитку ХПП вважаємо логічним розпочати з прийняття (затвердження) складових стійкого розвитку. Оскільки автором статті в [2, с.49] було обґрунтовано, що саме конкурентна, процесна та фінансова стійкість є складовими стійкого розвитку підприємства, то їх доцільно прийняти як об'єкти моніторингу стійкого розвитку ХПП.

Наступним кроком є проведення оцінки кожної складової стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств як об'єкта моніторингу. З метою більш ефективного вирішення цього завдання надамо змістовну характеристику кожній із складових стійкого розвитку ХПП (табл. 1).

Змістовна характеристика складових стійкого розвитку ХПП
(складено автором за [2, с.48–57; 3, с.290–313; 4, с.83–97; 5; 6])

Складові стійкого розвитку	Умовні позначення	Змістова характеристика
Конкурентна стійкість	КС	Характеризує рівень розвитку і стійкості конкурентних переваг підприємства, тобто спроможність задовольняти конкурентні потреби (попит) на ринку. Джерелами конкурентних переваг є ключові здібності підприємства, що дозволяють забезпечувати також стійкість конкурентних позицій на ринку.
Процесна стійкість	ПС	Визначає здатність забезпечувати стійкість перебігу бізнес-процесів на підприємстві з метою гарантування високої якості продукції та задоволеності кінцевого споживача. Процесна стійкість на підприємстві проявляється у недопущенні збоїв в бізнес-процесах як результату впливу дестабілізуючих чинників внутрішнього та зовнішнього характеру, у здатності виявляти збої до настання критичних наслідків. Направлена на забезпечення стабільності якості продукції, її відповідності галузевим стандартам та технічним нормам.
Фінансова стійкість	ФС	Характеризує стабільне перевищення доходів над витратами при досягненні оптимального розміру прибутку, можливість вільного маневрування грошовими коштами; також полягає у здатності підприємства вчасно здійснювати свої платежі, а головне, забезпечує покриття затрат на розширення та оновлення виробництва.

Оцінку кожної складової стійкого розвитку ХПП вважаємо за доцільне провести з використанням експертного методу та з подальшою проєкцією одержаних результатів на кількісно-лінгвістичну шкалу Харінгтона. Для реалізації цього завдання було адаптовано шкалу Харінгтона відповідно до мети дослідження і розроблено модифіковані лінгвістичні оцінки рівнів складових стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств. Цей метод передбачає якісне оцінювання кожної із складових за п'ятирівневою шкалою, яка має інтервал від нуля до одиниці. Нуль відповідає абсолютно неприйнятному рівню, а значення одиниця – самому кращому рівню [7, с.55; 8, с.41]. На основі стандартних оцінок за шкалою бажаності Харінгтона було розроблено модифіковані лінгвістичні оцінки рівнів складових стійкого розвитку ХПП, які представлено в табл. 2.

Таблиця 2

Модифіковані лінгвістичні та середні оцінки шкали Харінгтона
(складено автором на основі [7])

№ рівня	Лінгвістичні оцінки	Модифіковані лінгвістичні оцінки рівнів (станів) складових стійкого розвитку ХПП	Інтервали оцінок	Середні оцінки
5	Відмінно	Дуже високий рівень стійкого розвитку	[0,8–1,0]	0,9
4	Добре	Високий рівень стійкого розвитку	[0,63–0,8]	0,71
3	Задовільно	Середній рівень стійкого розвитку	[0,37–0,63]	0,5
2	Погано	Низький рівень стійкого розвитку	[0,2–0,37]	0,28
1	Дуже погано	Дуже низький рівень стійкого розвитку	[0–0,2]	0,1

У розробленій модифікації шкали представлено середні оцінки, що є середнім арифметичним значенням меж відповідного інтервалу.

З метою більш реальної та точної оцінки будь-якого із станів кожної складової стійкого розвитку ХПП було розроблено змістовні характеристики їх можливих рівнів відповідно до представленої шкали (табл. 3).

Таблиця 3

Характеристики рівнів складових стійкого розвитку ХПП
(складено автором за [9, с.83–88; 10, с.48–57])

Складові стійкого розвитку	Змістова характеристика	Інтервали шкали Харінгтона	Лінгвістичні оцінки рівнів стійкого розвитку
Конкурентна стійкість (КС)	Характеризується дуже високим рівнем розвитку та стійкості конкурентних переваг. Джерелами конкурентних переваг є ключові здібності підприємства, що дозволяють створювати виняткову споживчу цінність. Здібності, засновані на унікальних знаннях, уміннях, досвіді персоналу та є дуже стійкими до копіювання з боку конкурентів.	[0,8–1,0]	Дуже високий рівень стійкого розвитку
	Характеризується високим рівнем розвитку та стійкості конкурентних переваг. Здібності підприємства відповідають ознакам ключових та дозволяють створювати виняткову споживчу цінність. Персонал підприємства володіє високим рівнем знань про методи здійснення бізнес-процесів, та досвідом щодо їх реалізації. Здібності є стійкими до копіювання з боку конкурентів.	[0,63–0,80]	Високий рівень стійкого розвитку
	Характеризується середнім рівнем розвитку та стійкості конкурентних переваг. Здібності підприємства не завжди відповідають ознакам ключових. Технологія виконання бізнес-процесів потребує удосконалення. Здібності мають середній рівень стійкості до копіювання з боку конкурентів.	[0,37–0,63]	Середній рівень стійкого розвитку
	Характеризується низьким рівнем розвитку та стійкості конкурентних переваг. Здібності підприємства не відповідають ознакам ключових. Знання та досвід персоналу є не достатніми для створення та реалізації унікальних методів реалізації бізнес-процесів. Здібності мають низький рівень стійкості до копіювання.	[0,2–0,37]	Низький рівень стійкого розвитку
	Характеризується дуже низьким рівнем розвитку конкурентних переваг. Здібності підприємства не відповідають ознакам ключових.	[0–0,2]	Дуже низький рівень стійкого розвитку
Процесна стійкість (ПС)	Характеризується дуже низькою ймовірністю виникнення збоїв в перебігу бізнес-процесів підприємства. Можливий збій не призводить до помітних наслідків. Висока вірогідність того, що споживач не помітить наявності недоліків функціонування процесу. Дійсний контроль напевно виявить причини виникнення збою бізнес-процесу.	[0,8–1,0]	Дуже високий рівень стійкого розвитку

Продовження табл. 3

Процесна стійкість (ПС)	Під час реалізації бізнес-процесів ймовірні такі збої, що не суттєво можуть вплинути на результат та реалізацію інших процесів у ланцюжку. При настанні цього збою функціонування підприємства не припиняється. Збій не має тенденції до повторюваності. Висока вірогідність виявлення збою та його причин діючими методами контролю.	[0,63–0,8]	Високий рівень стійкого розвитку
	При реалізації бізнес-процесів можливі збої наслідки яких незначні, але помітні споживачеві, який може виказати свою невдоволеність. Неякісне функціонування процесу має опосередкований вплив на якість виконання інших процесів. Найчастіше виникнення цих збоїв у технології виконання процесу обумовлено причинами, які не залежать від підприємства.	[0,37–0,63]	Середній рівень стійкого розвитку
	При реалізації бізнес-процесів можливі збої з високим рангом значимості, коли відмова процесу призводить до значного порушення технології і регламенту виконання інших процесів і викликає невідповідність обов'язковим вимогам їх функціонування. Як результат – споживач дуже незадоволений. При цьому збої мають частий характер та низьку вірогідність виявлення до настання наслідків.	[0,2–0,37]	Низький рівень стійкого розвитку
	При реалізації бізнес-процесів можливі дуже значні збої, що призводять до неможливості реалізації інших процесів. Результатом такого збою також є дуже високий ступінь незадоволеності споживача. Цей вид збою має тенденцію до повторюваності та низьку вірогідність його виявлення та причин через відсутність відповідних методів контролю.	[0–0,2]	Дуже низький рівень стійкого розвитку
	Цей рівень стійкості полягає в тому, що всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, тобто підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів. Не завжди є позитивним явищем, оскільки свідчить про відсутність умінь, бажання або можливості більш ефективно використовувати власні оборотні кошти, відсутність можливості залучення зовнішніх джерел фінансування.	[0,8–1,0]	Дуже високий рівень стійкого розвитку
Фінансова стійкість (ФС)	Характеризується високим рівнем розвитку фінансової стійкості підприємств. При цьому рівні підприємство здатне погашати в строк і в повному обсязі свою кредиторську заборгованість. Для покриття видатків використовуються крім власних коштів також і довгострокові залучені кошти. Такий тип фінансування є допустимим з точки зору фінансового менеджменту. Підприємство характеризується високим рівнем економічної ефективності.	[0,63–0,8]	Високий рівень стійкого розвитку

Продовження табл. 3

Цей рівень пов'язаний з порушенням платоспроможності підприємства, однак зберігається можливість її відновлення за рахунок поповнення джерел власних коштів і збільшення власних оборотних коштів. Він характеризується обмеженістю джерел фінансування. При цьому рівні фінансової стійкості існує можливість відновлення фінансової рівноваги за рахунок поповнення джерел власних коштів, скорочення дебіторської заборгованості, прискорення оборотності запасів.	[0,37–0,63]	Середній рівень стійкого розвитку
Підприємство має низькі показники ліквідності, платоспроможності, оборотності. При цьому рівні підприємство не здатне погашати в повному обсязі і в строк свою кредиторську заборгованість. Характеризується дуже низьким рівнем віддачі витрат.	[0,2–0,37]	Низький рівень стійкого розвитку
Підприємство знаходиться на межі банкрутства. Грошові кошти, короткострокові цінні папери і дебіторська заборгованість підприємства не покривають навіть його кредиторської заборгованості та прострочених позик.	[0–0,2]	Дуже низький рівень стійкого розвитку

Після визначення оцінок, наступним кроком є установа коефіцієнтів вагомості кожної із складових стійкого розвитку ХПП. Вважаємо що, це доцільно здійснити методом попарних порівнянь з використанням 5-ти бальної шкали.

Цей метод реалізується шляхом формування матриці парних порівнянь. З метою вирішення цього завдання було проведено опитування експертів. Кожен з експертів за встановленою шкалою оцінив важливість однієї складової порівняно з іншими. За отриманими оцінками експертів було визначено середньоарифметичні оцінки, які внесено до матриці порівнянь (табл. 4). Також розраховано головний власний вектор, який після нормалізації стає вектором пріоритетів.

Таблиця 4

Матриця попарних порівнянь складових стійкого розвитку ХПП (розраховано автором)

	Конкурентна стійкість (A1)	Процесна стійкість (A2)	Фінансова стійкість (A3)	Власний вектор	Нормалізований власний вектор
Конкурентна стійкість (A1)	1	1,6	1,5	1,339	0,435
Процесна стійкість (A2)	0,625	1	1,45	0,968	0,314
Фінансова стійкість (A3)	0,667	0,690	1	0,772	0,251
Сума середніх оцінок				3,078	
S_j	2,292	3,290	3,950	–	–
λ	0,997	1,034	0,990	–	–
λ_{\max}	3,021				

Отримані значення нормалізованих власних векторів інтерпретуються як ваги складових стійкого розвитку.

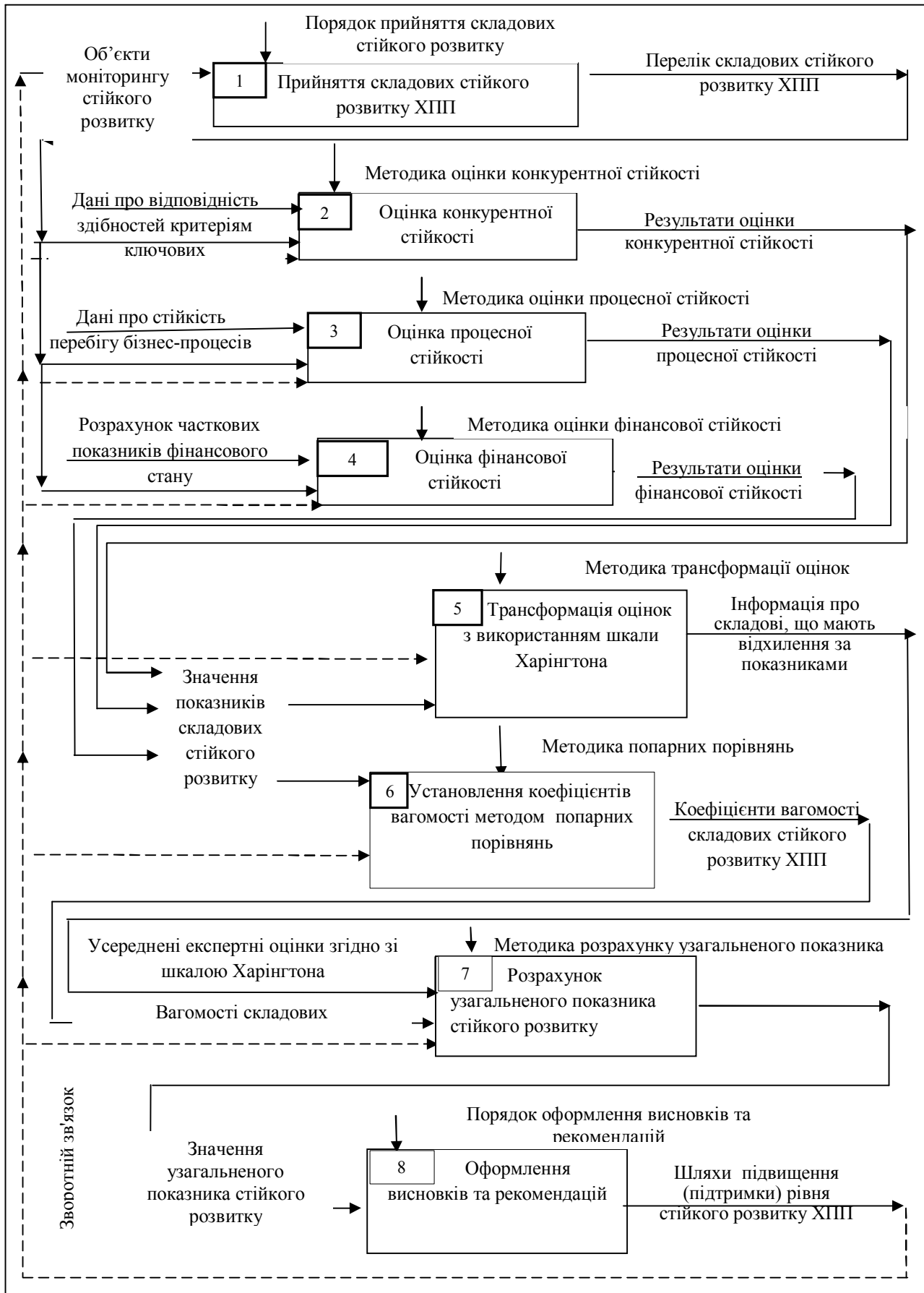

Рис. 3. Декомпозиційна діаграма процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП (складено автором)

Індекс узгодженості (ІУ) у цьому випадку становитиме:

$$IY = \frac{3,021 - 3}{3 - 1} = 0,011.$$

Тоді відношення узгодженості (ВУ) складе:

$$BY = \frac{0,011}{0,58} \times 100 = 1,83\% .$$

Таким чином, думки експертів узгоджені, що дозволяє переходити до наступних процедур.

На основі розрахованих вагових коефіцієнтів складових стійкого розвитку ХПП (табл. 4) та якісних оцінок рівнів кожної із складових з використанням табл. 2 можемо розрахувати узагальнений показник стійкого розвитку за допомогою формули (1):

$$I = \sum_{i=1}^3 (I_i \times B_i) \quad (1)$$

де I_i – трансформована із якісної кількісна оцінка кожної складової стійкого розвитку ХПП за шкалою Харінгтона;

B_i – вагомість кожної складової, %;

i – кількість складових стійкого розвитку ХПП.

Розглянуті стадії процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП доцільно представити у вигляді декомпозиційної діаграми (рис. 2).

Практичне застосування запропонованої методики моніторингу стійкого розвитку ХПП здійснено на прикладі Кремидівської виробничої дільниці Одеського зернового терміналу ДПЗКУ. Одержані результати зазначеного експертного опитування посадових осіб цієї дільниці наведено в табл. 5.

Таблиця 5

Результати оцінювання стійкого розвитку Кремидівської виробничої дільниці Одеського зернового терміналу ДПЗКУ (сформовано автором за результатами експертного опитування)

Складові стійкого розвитку ХПП	Усереднена експертна оцінка згідно зі шкалою Харінгтона	Коментарі до експертної оцінки	Вагомість складових	Узагальнені результати
Конкурентна стійкість	0,75	Характеризується високим рівнем розвитку та стійкості конкурентних переваг. Здібності підприємства відповідають ознакам ключових та дозволяють створювати виняткову споживчу цінність. Персонал підприємства володіє високим рівнем знань про методи здійснення бізнес-процесів, та досвідом з їх реалізації. Здібності є стійкими до копіювання з боку конкурентів.	0,435	0,33
Процесна стійкість	0,71	Під час реалізації бізнес-процесів ймовірні такі збої, що не суттєво можуть вплинути на результат та на реалізацію інших процесів у ланцюжку. При настанні цього збою функціонування підприємства не припиняється. Збій не має тенденції до повторюваності. Висока вірогідність виявлення збою та його причин діючими методами контролю.	0,314	0,22

Продовження табл. 5

Фінансова стійкість	0,34	Підприємство має низькі показники ліквідності, платоспроможності, оборотності. Підприємство не здатне погашати в повному обсязі і в строк свою кредиторську заборгованість. Характеризується дуже низьким рівнем віддачі витрат.	0,251	0,09
Узагальнений показник стійкого розвитку	–	–	1	0,63

Таким чином, одержані результати свідчать про високий рівень стійкого розвитку Кремидівської виробничої ділянки Одеського зернового терміналу ДПЗКУ (табл. 5).

Причому, на підприємстві найбільш розвинутою є конкурентна складова стійкого розвитку і мають місце значні проблеми з фінансовою стійкістю. Запропонована технологія моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств є простою у застосуванні та може бути модифікована залежно від мети та завдань дослідження. Цей метод дозволяє швидко отримати необхідні результати для прийняття відповідних управлінських рішень.

Висновки і перспективи подальших розробок. У статті розглянуто моніторинг як процес безперервного, систематичного збору інформації, щодо стану складових стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств.

Представлено процес моніторингу стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств на узагальненому рівні за допомогою контекстної діаграми та деталізованому рівні за допомогою декомпозиційної діаграми з детальним описом стадій, як завершених за змістом частин процесу, так і логічно пов'язаних між собою.

Визначено, що «входами» процесу моніторингу стійкого розвитку ХПП є його об'єкти, а саме конкурентна, процесна та фінансова стійкість. «Виходами» процесу моніторингу є інформація щодо стану його об'єктів та визначений на її основі узагальнений показник стійкого розвитку підприємства.

Обґрунтовано доцільність проведення оцінки кожної складової стійкого розвитку з подальшою проекцією одержаних результатів на кількісно-лінгвістичну шкалу Харінгтона. Адаптовано шкалу Харінгтона та розроблено модифіковані лінгвістичні оцінки рівнів складових стійкого розвитку хлібоприймальних підприємств.

Апробовано запропоновану методику моніторингу стійкого розвитку ХПП на прикладі Кремидівської виробничої ділянки Одеського зернового терміналу ДПЗКУ.

Перспективи подальших досліджень полягають у виборі інструменту, що дозволить наглядно представити результати моніторингу та відобразити їх в динаміці, що є важливим для формування якісних управлінських рішень з покращення (підтримки) рівня стійкого розвитку підприємства.

Література

1. Бойко Н. IDEF як інструмент моделювання бізнес-процесів логістичної системи / Н. Бойко // Вісник Львівського університету. – 2007. – Вип. 37. – С. 185–188.
2. Кузнецова І. О. Моніторинг в процесі управління стійким розвитком / І. О. Кузнецова, О. С. Балабаш // Науковий вісник ОНЕУ. – 2015. – № 8 (228). – С. 83–97.
3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / [За заг. ред. О. Г. Янкового]. – Одеса: Атлант, 2013. – 470 с.
4. Kuznetsova I. Sustainable enterprise development: essence and components / I. Kuznetsova, O. Balabash // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2015. – Вип. 1 (12). – С. 48–57.
5. Місько Г. А. Dairy plants financial and economic security evaluation / Г. А. Місько, О. В. Малюта // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2015. – Вип. 1 (12). – С. 153–159.

6. Чернега О. М. Системний підхід до управління ефективністю діяльності організації / О. М. Чернега // Науковий вісник ОНЕУ. – 2013. – № 26 (205). – С. 153–159.
7. Булгакова И. Н. Использование «функции желательности» для формализации комплексного показателя конкурентоспособности промышленного предприятия / И. Н. Булгакова, А. Н. Морозов // Вестник ВГУ (Серия «Экономика и управление»). – 2009. – № 2. – С. 54–56.
8. Шинкаренко В. Г. Визначення рівня відповідності автотранспортних послуг вимогам споживачів / В. Г. Шинкаренко, І. М. Ананко // Економіка транспортного комплексу. – Вип. 19. – 2012. – С. 37–45.
9. Кузнецова І. О. Індикатори моніторингу операційної стійкості підприємства / І. О. Кузнецова, О. С. Балабаш // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 2 (12). – С. 83–88.
10. Карпенко Ю. В. Організаційно-економічна модернізація галузі хлібопродуктів як основа продовольчої безпеки держави / Ю. В. Карпенко, І. О. Кузнецова // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2014. – № 15 (4). – С. 132–138.

References

1. Boiko, N. (2007), «*IDEF as a tool for business process modeling of logistics system*» [*IDEF yak instrument modelivannia biznes-protsesiv lohistychnoi systemy*], *Bulletin of Lviv University*, No. 37, pp. 185–188 (ukr)
2. Kuznetsova, I. O., Balabash, O. S. (2015), «*Monitoring in the process of sustainable development management*» [*Monitorynh v protsesi upravlinnia stiikym rozvytkom*], *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, No. 8 (228), pp. 83–97 (ukr)
3. *Competitiveness: assessment of the level and ways of improvement: monograph* (2013). Ed. by O. G. Yankovoy [*Konkurentospromozhnist pidpriemstva: otsinka rivnia ta napriamy pidvyshchennia: monohrafiia; za red. O. G. Yankovoho*], Atlant, Odessa, 470 p. (ukr)
4. Kuznetsova, I. O., Balabash, O. S. (2015), «*Sustainable enterprise development: essence and components*», *Socio-Economic Problems and State*, Issue 1 (12), pp. 48–57.
5. Misko, H. A., Maliuta, O. V. (2015), «*Dairy plants financial and economic security evaluation*», *Socio-Economic Problems and the State*, Issue 1 (12), pp. 153–159.
6. Cherneha, O. M. (2013), «*Systematic approach to effective organization performance management*» [*Systemnyi pidkhid do upravlinnia efektyvnistiu diialnosti orhanizatsii*], *Scientific Bulletin of Odessa National Economic University*, No. 26 (205), pp. 153–159 (ukr)
7. Bulhakova, Y. N., Morozov, A. N. (2009), «*Using the desirability function for the formalization of the complex index of competitiveness of industrial enterprise*» [*Ispolzovanie «funktsii zhelatelnosti» dlya formalizatsii kompleksnogo pokazatelya konkurentosposobnosti promyshlennogo predpriyatiya*], *Bulletin VSU, Series: Economics and Management*, No. 2, pp. 54–56 (rus)
8. Shynkarenko, V. H., Ananko, I. M. (2012), «*Determining the level of compliance with the consumers' requirements of transport services*» [*Vyznachennia rivnia vidpovidnosti avtotransportnykh posluh vymoham spozhyvachiv*], *Economics of the transport sector*, No. 19, pp. 37–45 (ukr)
9. Kuznetsova, I. O., Balabash, O. S. (2014), «*Operational viability monitoring indicators*» [*Indykatory monitorynhu operatsiinoi stiikosti pidpriemstva*], *Economics: Time realities*, No. 2 (12), pp. 83–88 (ukr)
10. Karpenko, Yu. V., Kuznetsova, I. O. (2014), «*Organizational and economic modernization of the bakery industry as a basis for food security of the country*» [*Orhanizatsiino-ekonomichna modernizatsiia haluzi khliboproduktiv yak osnova prodovolchoi bezpeky derzhavy*], *Socio-economic development of regions in the context of international integration*, No. 15 (4), pp. 132–138 (ukr)